

Sammanfattning av rapporten

Regional Disparities in the EU Are They Robust to the Use of Different Measures and Indicators?

José Villaverde and Adolfo Maza

Att minska de regionala skillnaderna i EU har varit en prioritering för Europeiska kommissionen sedan åtminstone mitten av 1970-talet, då den Europeiska regionalfondens lanserades. Flera artiklar i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt behandlar denna fråga. Enligt Artikel 174 ska "[u]nionen [...] särskilt sträva efter att minska skillnaderna mellan de olika regionernas utvecklingsnivåer och eftersläpningen i de minst gynnade regionerna."

Även om det uttalade syftet i denna artikel är uppenbart, har två aspekter fångat såväl akademikers som politikers intresse: hur regionala skillnader ska mätas och vad som är den praktiska betydelsen av ordet utveckling. Författarna till rapporten *Regional Disparities in the EU: Are They Robust to the Use of Different Measures and Indicators?* vill bidra till den diskussionen genom att belysa båda frågorna. För det första strävar man i rapporten efter att bekräfta att de olika mått som har föreslagits för att mäta regionala skillnader, överlag innehåller jämförbar information. För det andra undersöks om olika individuella och sammansatta indikatorer – vilka används för att fånga begreppet utveckling – leder till liknande slutsatser som när vi mäter utvecklingsgraden med BNP per capita som indikator.

Rapporten går inledningsvis igenom några av de oftast använda måtten på såväl regionala skillnader som ojämlikheter (i betydelsen snedfördelning av resurser). Ett vanligt problem med dessa mått är att de kan leda till olika slutsatser vad gäller såväl den regionala utvecklingen som storleken på de regionala skillnaderna, beroende på om man tar hänsyn till önskvärda välfärdsnivåer eller om man använder olika viktningmetoder. I rapporten anläggs

ett praktisk angreppssätt för att granska ett representativt urval av mått på ojämlikhet. Om samtliga av dessa mått pekar i samma riktning, finns det goda skäl att anta att de slutsatser som dras i rapporten är hållbara. De fem mått som har valts är sigma-konvergens (vilken räknas ut genom den så kallade variationskoefficienten), Gini-indexet, två versioner av Theil-indexet och Atkinson-indexet.

Efter att ha undersökt dessa ojämlikhetsmått koncentrerar sig författarna på innebörden av begreppet utveckling, som det används i EU:s fördrag. Fördraget tycks i vissa fall referera till de europeiska medborgarnas välbefinnande och i andra fall till hur väl EU:s länder och regioner presterar ekonomiskt; men även till regionernas konkurrenskraft.

Även om olika indikatorer för att mäta nationell och regional utveckling har föreslagits av forskare, politiker och internationella institutioner, är det vanligast att man använder BNP per capita. Samtidigt som det är uppenbart att BNP per capita är viktigt när man mäter ekonomisk utveckling, bör även andra dimensioner av utveckling övervägas. Eftersom BNP per capita inte är heltäckande används i denna rapport två olika grupper av utvecklingsindikatorer.

Den första gruppen består av enskilda indikatorer, vilka samtliga är relevanta socio-ekonomiska variabler (förutom BNP per capita använder vi produktivitet, löner, hushållsutgifter, disponibel inkomst samt arbetslöshets- och selsättningsgrad). Den andra gruppen består av olika sammansatta indikatorer som inkluderar vissa eller samtliga enskilda indikatorer. Eftersom det finns för- och nackdelar med båda grupperna – och då det saknas en generellt ac-

cepterad regel för att bestämma vilken av dem som är bäst – föreslår vi en enkel men logisk metod: om alla (eller det stora flertalet) utvecklingsindikatorer ger liknande resultat som när vi använder BNP per capita, får vi en rimlig bild av hur de regionala skillnaderna och det inbördes förhållandet regionerna emellan har utvecklats i EU. Detta borde också leda till att aktörerna i beslutsprocessen får bättre möjligheter att ta itu med de regionalpolitiska problemen.

Efter en inledande varning när det gäller vissa brister i tillgängliga data, används de ovan nämnda metoderna för att utvärdera hur regionala skillnader i EU har förändrats. Slutsatsen är att samtliga mått på ojämlikhet leder till mer eller mindre samma resultat: det finns ett gemensamt mönster som visar att de regionala skillnaderna minskar i betydande utsträckning över tid. När det gäller utvecklingsindikatorerna stödjer resultaten slutsatsen att regionala skillnader i utvecklingsnivå, oavsett vilken indikator som används, har ett starkt samband med BNP per capita. Betyder då detta att vi endast bör fokusera på BNP per capita och ignorera övriga indikatorer? Svaret är att "det beror på". I rapporten hävdas att svaret är nej, givet att följande tre villkor är uppfyllda:

1. att det råder enighet om vad som ingår i begreppet utveckling;
2. att det råder enighet om de egenskaper som bäst överensstämmer med detta begrepp; samt
3. att det upprättas en databank med tillförlitliga, konsekventa och långtgående tidsserieobservationer för samtliga enskilda indikatorer som innefattas i de två föregående punkterna.

Med tanke på svårigheten att uppnå dessa tre villkor, föreslås i rapporten följande tumregel: gör det så enkelt som möjligt, det vill säga:

1. BNP per capita är den bästa enskilda indikatorn för att mäta graden av utveckling i EU:s regioner, eftersom den är den mest tillgängliga och tillförlitliga av samtliga relevanta indikatorer. Av den anledningen bör de europeiska myndigheter som ansvarar för EU:s statistik – i synnerhet Eurostat – lägga mer resurser på att förbättra det sätt på vilket denna variabel uppmäts;
2. om man anser att utveckling är ett mångfacetterat begrepp som kräver en sammansatt indikator, bör den utformas med så få enskilda indikatorer som möjligt. Av rapporten framgår att ju fler enskilda indikatorer som används i en sammansatt indikator, desto fler antaganden tvingas man göra under dataimputationen (det vill säga när man ersätter saknade värden i datasetet), vilket i sin tur leder till att den sammansatta indikatorn blir både mindre tillförlitlig och svårare att tolka.